

GELIJKWAARDIGHEID VRAAGT OM DUIDELIJKHEID, NIET OM GRIJZE GEBIEDEN

De bouwsector wil innoveren. Met nieuwe materialen, slimme bouwmethoden en duurzamere oplossingen. Juist daarvoor is het gelijkwaardigheidsbeginsel bedoeld: ruimte bieden om af te wijken van standaardvoorschriften, zolang aantoonbaar wordt voldaan aan hetzelfde prestatieniveau. Volgens de Vereniging Kwaliteitsborging Nederland is dat principe essentieel voor de toekomst van de bouw. Maar tegelijkertijd ziet de vereniging dat de praktijk rondom gelijkwaardigheid steeds vaker leidt tot discussie, vertraging en onzekerheid.

“Niemand is tegen gelijkwaardigheid”, zegt Bob Gieskens, directeur van de VKBN. “Sterker nog: zonder gelijkwaardigheid zet je innovatie eigenlijk op slot. Maar we zien wel dat de huidige praktijk veel grijze gebieden kent waar alle partijen last van hebben.”

Van gelijkwaardigheid is sprake als het voldoen aan het Bbl op een andere manier wordt onderbouwd dan met de in de bouwregelgeving aangewezen bepalingsmethode. Sinds de invoering van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) speelt de vraag rondom gelijkwaardigheid een steeds grotere rol in projecten. Een belangrijk knelpunt zit aan de voorkant van projecten. Wanneer is er precies sprake van gelijkwaardigheid op het gebied van constructieve veiligheid en/of brandveiligheid? Dat lijkt een technische vraag, maar het antwoord heeft grote gevolgen voor het verdere proces. Immers, bij gelijkwaardigheid op brand of constructie valt een bouwwerk niet meer onder gevolgklasse 1. Dat betekent dat het project buiten het Wkb-stelsel kan vallen en alsnog vergunningplichtig wordt via de gemeente. De keuze die aan het begin van een project wordt gemaakt, bepaalt dus direct welk spoor gevolgd moet worden.

DISCUSSIE

Juist daar ontstaat regelmatig discussie. Want wat voor de ene partij nog binnen de bestaande normen past, wordt door een andere partij gezien als gelijkwaardigheid. Dat verschil in interpretatie zorgt voor onzekerheid bij opdrachtgevers, aannemers en kwaliteitsborgers. “In de praktijk zie je dat projecten soms al gestart zijn, terwijl later alsnog discussie ontstaat over de vraag of iets wel of geen gelijkwaardigheid is”, zegt Bob. “Dan moet een project theoretisch terug naar een vergunningstraject of juist alsnog onder kwaliteitsborging worden gebracht. Dat zorgt voor vertraging en onrust waar uiteindelijk niemand beter van wordt.”

De discussie speelt extra sterk bij nieuwe materialen en innovatieve bouwmethoden. Denk aan CLT-houtbouw, biobased toepassingen of vernieuwende constructieve oplossingen. De vraag is dan vaak: passen deze toepassingen nog binnen de bestaande normen, of is automatisch sprake van gelijkwaardigheid? Zolang daar geen eenduidigheid over bestaat, blijven projecten afhankelijk van interpretatieverschillen tussen

gemeenten, adviseurs, kwaliteitsborgers en andere deskundigen. Daarmee ontstaat een situatie waarin veel tijd verloren gaat aan afstemming en discussie, terwijl de sector juist behoefte heeft aan snelheid, voorspelbaarheid en opschaling van innovaties.

Voor kwaliteitsborgers levert dat bovendien een ingewikkelde positie op. Zij moeten beoordelen of een oplossing voldoende onderbouwd is, terwijl tegelijkertijd andere partijen soms een afwijkende visie hebben op dezelfde casus. “Juist bij innovatieve materialen zie je dat de regelgeving soms achterloopt op de praktijk”, aldus Bob. “Dat is begrijpelijk, want innovatie gaat snel. Maar als iedere partij opnieuw dezelfde discussie moet voeren, vertraagt dat uiteindelijk de vernieuwing waar de sector juist behoefte aan heeft. Daar willen we als brancheorganisatie dan ook wat aan gaan doen.”

EXTRA AANDACHT

Dat brandveiligheid en constructieve veiligheid extra aandacht krijgen, is op zichzelf begrijpelijk. De risico's zijn nu eenmaal groter dan bij veel andere onderdelen van regelgeving. Een fout in brandveiligheid of constructie kan enorme gevolgen hebben. Dat was dan ook de reden waarom de Tweede Kamer tot een gefaseerde invoering besloot waarbij deze onderdelen bij gemeenten zijn gebleven. De gedachte was dat daar meer specialistische kennis aanwezig was om deze risico's zorgvuldig te beoordelen. Maar de praktijk van vandaag roept wel nieuwe vragen op. Want hoe logisch is het nog om deze scheiding zo strikt te handhaven? Zeker nu private kwaliteitsborgers steeds meer ervaring opbouwen en gespecialiseerde kennis in huis hebben. In sommige (grote) gemeenten werken meer constructeurs en brandveiligheidsspecialisten dan bij kleinere kwaliteitsborgers. Maar het omgekeerde komt óók voor: er zijn kwaliteitsborgers met meer kennis en ervaring dan in een aantal (kleinere) gemeenten.

De werkelijkheid is dus minder zwart-wit dan soms wordt gesuggereerd. “Het gaat ons nadrukkelijk niet om een wedstrijd tussen gemeenten en kwaliteitsborgers”, benadrukt Bob. “Het gaat om de vraag hoe je een werkbaar en voorspelbaar systeem organiseert waarin deskundigheid centraal staat en discussies niet onnodig blijven terugkomen.”

De discussie over gelijkwaardigheid speelt extra sterk bij nieuwe materialen en innovatieve bouwmethoden. Denk aan CLT-houtbouw, biobased toepassingen of vernieuwende constructieve oplossingen.

MOGELIJKE STAP

Een mogelijke stap daarin zou kunnen zijn om te werken met een steviger en meer uniform proces voor beoordelingen van gelijkwaardigheid. Nu bestaan er wel commissies en adviesroutes, maar uitspraken zijn vaak projectgebonden en niet bindend voor vergelijkbare situaties. Daardoor blijven dezelfde discussies telkens terugkomen. Meer landelijke uniformiteit zou daarbij kunnen helpen. Net als het beter benutten van eerdere beoordelingen, zodat niet ieder project opnieuw het wiel hoeft uit te vinden.

Daarnaast klinkt steeds vaker de vraag of het kunstmatige onderscheid tussen brand, constructie en andere gelijkwaardigheden op termijn nog houdbaar is. Niet vanuit een behoefte aan minder veiligheid, maar juist vanuit het streven naar een helder en werkbaar stelsel. “Als VKBN vinden we dat de praktijk voldoende aanleiding geeft om dat gesprek nu te voeren”, zegt Bob.

HELDERHEID

De bouwsector staat voor enorme opgaven: versnelling van woningbouw, verduurzaming en industrialisatie. Juist in zo'n periode is behoefte aan duidelijke kaders en voorspelbare processen. Het gelijkwaardigheidsbeginsel blijft daarbij essentieel. Zonder die ruimte komt innovatie stil te staan. Maar ruimte voor innovatie vraagt óók om duidelijkheid over spelregels, verantwoordelijkheden en beoordelingskaders. Zolang die helderheid ontbreekt, blijven discussies ontstaan die tijd kosten en frustratie opleveren bij gemeenten, kwaliteits-

borgers, opdrachtgevers én bouwers. Daarmee is gelijkwaardigheid misschien wel uitgegroeid tot meer dan een technisch vraagstuk. “Het raakt inmiddels aan een fundamentele vraag: hoe organiseren we een bouwstelsel dat innovatie mogelijk maakt én tegelijkertijd zorgt voor voldoende duidelijkheid en vertrouwen in de praktijk? Volgens de VKBN verdient die discussie het om gezamenlijk en met oog voor de praktijk te worden gevoerd.” ■

